

Sygn. akt VI U 1170/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący SSO Janusz Madej

Protokolant st. sekr. sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2015 r. w Bydgoszczy na rozprawie
odwołania K. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

Nr (...) z dnia 25 marca 2015 r.

w sprawie: K. K.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o umorzenie należności z tytułu składek

I zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że umarza należności z tytułu
składek :

- na ubezpieczenia społeczne za okres 10-12/2002r. , 02-06/2003r.,
09/2003r.– 06/2004r., 07-08/2005r., 06/2006r., 08/2006r.,
10/2006r. – 02/2007r., 09/2007r.– 02/2008r., 10-12/2008r.

w łącznej kwocie 29 832 zł 57 gr, w tym z tytułu :

- składek – 14 834 zł 57 gr,

- odsetek – 13 954 zł,

- dodatkowej opłaty – 1 000 zł,

- kosztów upomnienia – 44 zł,

- na ubezpieczenie zdrowotne za okres 10/2008r. w łącznej kwocie

143 zł 13 gr, w tym z tytułu :

- składek – 94 zł 13 gr,

- odsetek – 49 zł,

II zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

na rzecz K. K. kwotę 2 400 (dwa tysiące czterysta) zł

tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Na oryginale właściwy podpis.

VI U 1170/15

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 25 marca 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. – na podstawie art.1 ust.13 pkt 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz.1551) i po rozpatrzeniu wniosku K. K. z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie umorzenia należności z tytułu składek – odmówił umorzenia należności z tytułu składek:

- na ubezpieczenia społeczne za okres 10-12/2002r., 02-06/2003r., 09/2003r. – 06/2004r., 07 – 08/2005r., 06/2006r., 08/2006r., 10/2006r. – 02/2007r., 09/2007r. – 02/2008r., 10-12/2008r. w łącznej kwocie 29832 zł 57 gr, w tym z tytułu:

składek – 14834 zł 57 gr,

odsetek – 13954 zł,

dodatkowej opłaty – 1000 zł,

kosztów upomnienia – 44 zł

- ubezpieczenie zdrowotne za okres 10/2008r. w łącznej kwocie 143 zł 13 gr, w tym z tytułu:

składek 94 zł 13 gr,

odsetek – 49 zł.

W uzasadnieniu tej decyzji ZUS Oddział w B. podał, że w dniu 29 stycznia 2013r. K. K. zwrócił się z wnioskiem o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy całości zadłużenia za okres objęty abolicją na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność. W dniu 15 stycznia 2014r. ZUS Oddział w B. wydał decyzję nr (...) o warunkach umorzenia należności, która z dniem 21 lutego 2014r. stała się prawomocna. Zatem zgodnie z pkt II wskazanej decyzji w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji o warunkach K. K. winien uregulować należności niepodlegające umorzeniu. Na dzień 26 lutego 2015r. wnioskodawca posiada nieuregulowane należności niepodlegające umorzeniu – składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres 07-11/2014r. w wysokości 1,09 zł.

Biorąc pod uwagę fakt, że warunki niezbędne do umorzenia nie zostały spełnione Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. orzekł jak w sentencji decyzji.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł w imieniu wnioskodawcy K. K. jego pełnomocnik procesowy, domagając się zmiany decyzji poprzez umorzenie wskazanych w niej należności, a ewentualnie skarżący domagał się uchylecia decyzji i przekazania sprawy do rozpatrzenia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto odwołujący się wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wobec zaskarżonej decyzji podniesiono zarzut naruszenia prawa materialnego: art.1 ust.7, 10, 11, 12, 13 ust.2 ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz naruszenia przepisów postępowania art.7, 8, 9, 77, 80, 107 Kodeksu postępowania administracyjnego.

W uzasadnieniu powyższych zarzutów skarżący podnosił, iż zgodnie z art.1 ust.10 ustawy abolicyjnej warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust.1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust.13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od 1 stycznia 1999r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust.2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Z kolei art.1 ust.11 stanowi, iż niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust.10, podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust.8.

W związku z tymi unormowaniami skarżący wskazywał, iż dnia 15 stycznia 2014r. ZUS Oddział w B. wydał – na jego wniosek z dnia 29 stycznia 2013r. – decyzją o warunkach umorzenia należności, w której nie określono żadnych należności niepodlegających umorzeniu, które należało uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji.

W ocenie odwołującego się z treści powołanych regulacji ustawowych wynika, że przyczyną odmowy umorzenia należności może być wyłącznie brak spłaty należności niepodlegających umorzeniu, o których mowa jest w tzw. decyzji wstępnej przewidzianej w art.1 ust.8 ustawy abolicyjnej.

Za podstawę odmowy umorzenia zaległości ZUS uznał istnienie zaległości powstałej w okresie 7-11/2014r. (w wysokości 1,09 zł), a więc powstałej po wydaniu decyzji o warunkach umorzenia należności. W ocenie odwołującego się płatnika podstawą odmowy umorzenia nie może być istnienie jakichkolwiek zaległości powstałej w okresie od dnia wydania decyzji, o której mowa w ust.8 do dnia wydania decyzji, o której jest mowa w art.1 ust.13 powołanej ustawy. Zgodnie z art.1 ust.13 pkt 1 ustawy ZUS jest zobligowany wydać decyzję o umorzeniu należności po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust.10, z uwzględnieniem ust.11 i 12, a powód spełnił warunki, o których mowa w ust.10, z uwzględnieniem ust.7, 11 i 12.

Dodatkowo skarżący podnosił, że zgodnie z art.123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w sprawach stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego i zgodnie z art.10 K.p.a. organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. W sprawie zakończonej wydaniem zaskarżonej decyzji ZUS nie zawiadomił powoda o zakończeniu postępowania. Gdyby tak było powód dowiedziałby się o zaległości w wysokości 1,09 zł i uregulowałby tę należność nie dając ZUS pretekstu do odmowy umorzenia składek.

Ponadto zaskarżona decyzja nie odpowiada warunkom przewidzianym w art.107 K.p.a., gdyż w ogóle nie wskazywała jakie fakty ZUS, uznał za udowodnione oraz nie wskazywała właściwych podstaw prawnych powołując jedynie art.1 ust.13 pkt 1 ustawy abolicyjnej dotyczący decyzji pozytywnej, gdy wydano decyzję negatywną.

Naruszono również zasadę pogłębiania zaufania do organów państwa oraz zasadę pogłębiania świadomości i kultury prawnej obywateli (art.8 K.p.a.), w których to zasadach zaakceptowany jest postulat humanizacji w stosunkach jednostki z organami administracji publicznej jako przeciwieństwo biurokracji.

Naruszono zasadę wyrażoną w art.9 K.p.a. – zasadę udzielania przez organ administracji publicznej informacji faktycznej i prawnej. Przed wydaniem zaskarżonej decyzji należało poinformować powoda o wszelkich aspektach

faktycznych i prawnych mających wpływ na rozstrzygnięcie. Zasada ta uznawana jest za jeden z istotnych czynników wpływających na umacnianie zasady praworządności w działaniach administracji publicznej (por. wyrok NSA z dnia 15 grudnia 1995r., SA/Lu 2479/94 – niepubl). Stanowi także doniosły element realizacji zasady pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa (art.8 K.p.a.). Skarżący zauważył przy tym, że w kierunku doradztwa zdaje się zmierzać Europejski Kodeks Dobrej Administracji. Art.10 ust.3 wskazuje, że „w razie potrzeby urzędnik służy jednostce poradą dotyczącą możliwego sposobu postępowania w sprawie wchodzącej w zakres jego działania oraz dotyczącą pożądanego sposobu rozstrzygnięcia sprawy”. W orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że udowodnione naruszenie tego obowiązku powinno być rozważane jako wystarczająca podstawa do uchylenia decyzji, szczególnie wówczas gdy urzędnik stwierdza (lub powinien stwierdzić), że strona zamierza podjąć działania wiążące się dla niej z niekorzystnymi skutkami lub nawet ryzykiem wystąpienia podobnych skutków. W takim wypadku urzędnik ma wyraźny obowiązek w możliwie jasny sposób wyjaśnić całość okoliczności sprawy stronie i równie wyraźnie wskazać na ryzyko wiążące się z zaplanowanymi działaniami. Jest to jedyny odpowiadający zasadzie art.1 Konstytucji sposób rozumienia art.9 (wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2000r., I SA/Ka 1740/98 niepubl., 807/08, niepubl.; wyrok WSA w Poznaniu z dnia 23 lipca 2008r. IV SA/Po 758/07 – LEX nr 509607).

W ocenie skarżącego nie można zatem uznać, że ZUS działał zgodnie z przepisami prawa, gdy odmawia umorzenia należności z powodu rzekomego istnienia zaległości na kwotę 1,09 zł i to powstałej po wydaniu wstępnej decyzji przewidzianej w art.1 ust.8 ustawy abolicyjnej.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS Oddział w B. wnosił o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od odwołującego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy nie zgodził się z zaprezentowaną przez odwołującego się płatnika interpretacją przepisów ustawy umorzeniowej. Powołując się na art.1 ust.10 ustawy abolicyjnej organ ten wskazywał, że decyzja o umorzeniu nieopłaconych składek nie może zostać wydana, jeżeli na koncie odwołującego widnieje zaległość z tytułu niepodlegających umorzeniu składek, przy tym bez znaczenia jest kwota tej zaległości, bowiem sam fakt istnienia jakiegokolwiek zaległości uniemożliwia wydanie decyzji umarzającej.

Za nietrafiony ZUS Oddział w B. uznawał również zarzut odwołującego naruszenia art.10 K.p.a. poprzez brak zawiadomienia go o zakończeniu postępowania, gdyż odwołujący został o tym zawiadomiony, jak również został zawiadomiony o możliwości wypowiedzenia się co do zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego pismem z dnia 27 lutego 2015r., jednak nie skorzystał z tego uprawnienia.

Co do zarzutu braku wskazania w zaskarżonej decyzji, które fakty Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał za udowodnione, Zakład wyjaśnił, że decyzja zawierała wskazania stanu faktycznego w zakresie niezbędnym do umotywowania rozstrzygnięcia – czyli informację, że na dzień 26.02.2015r. odwołujący posiada nieuregulowane należności niepodlegające umorzeniu we wskazanej kwocie.

Organ rentowy przyznał rację odwołującemu się, że w zaskarżonej decyzji błędnie powołano podstawę prawną decyzji – zamiast art.1 ust.13 pkt 1 powinno być art.1 ust.13 pkt 2 ustawy abolicyjnej – jednak błąd taki nie oznacza, że samo rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonej decyzji nie jest prawidłowe.

W związku z okolicznością, że na dzień 26.02.2015r. odwołujący posiadał nieuregulowane należności nie podlegające umorzeniu w łącznej kwocie 1,09 zł organ rentowy uznał, że nie spełnił on warunku umorzenia należności, o którym mowa w art.1 ust.10 ustawy abolicyjnej.

Sąd Okręgowy ustalił i rozważył, co następuje:

W dniu 29 stycznia 2013r. K. K. (prowadzący pozarolniczą działalność pod firmą K. N. (...) w B.) złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w B. wniosek o umorzenie nieopłaconych należności za okres od 1 stycznia 1999r. do 28 lutego 2009r. na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy, do opłacenia których był zobowiązany z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, którą nadal prowadzi. Wnioskodawca (płatnik składek) powołał się na przepisy ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności

powstałych z tytułu składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz.1551 – dalej jako ustawa abolicyjna).

ZUS Oddział w B. decyzją nr (...) z dnia 28 lutego 2013r. - na podstawie przepisów powyższej ustawy abolicyjnej oraz art.105 § 1 K.p.a. w związku z art.123 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych - umorzył postępowanie w zakresie wniosku dotyczącego składek za okresy: od 01/1999r. do 01/2001r., od 08/2001r. do 09/2002r., za 01/2003r., od 07 – 08/2003r., od 07/2004r. do 06/2005r. od 09/2005r. do 05/2006r., od 07/2006r. do 09/2006r., od 03/2007 do 08/2007, od 03/2008 do 09/2008 i od 01 – 02/2009r. albowiem ustalił, iż w powyższych okresach płatnik nie posiadał zaległości z tytułu składek.

Natomiast decyzją Nr (...) z dnia 15 stycznia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. – po rozpatrzeniu wniosku K. K. z dnia 19 stycznia 2013r. – na podstawie art.1 ust.8 ustawy abolicyjnej określił, iż :

I według stanu na dzień 29 stycznia 2013r. umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na:

a) ubezpieczenia społeczne – za okres 10-12/2002r., 02-06/2003r., 09/2003r. – 06/2004r., 07-08/2005r., 06/2006r., 08/2006r., 10/2006r. – 02/2007r., 09/2007r. – 02/2008r., 10-12/2008r. w łącznej kwocie 29832 zł 59 gr, w tym z tytułu:

składek – 14834 zł 57 gr,

odsetek – 13954 zł,

kosztów upomnienia – 44 zł,

dodatkowej opłaty – 1000 zł,

b) ubezpieczenie zdrowotne – za okres 10/2008r. w łącznej kwocie 143 zł 13 gr, w tym z tytułu:

składek – 94 zł 13 gr,

odsetek 49 zł;

II warunkiem umorzenia w/w należności jest wpłata należności niepodlegające umorzeniu. Należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999r. nieobjęte postępowaniem o umorzeniu należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2008r. Nr 78, 465 ze zm.). W uzasadnieniu tej decyzji Zakład wskazał, iż z posiadanej przez siebie dokumentacji wynika, że K. K. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 01.01.1999r. do 01.01.2001r. oraz od 01.08.2001r. podlega do nadal. Jednocześnie z analizy zapisów figurujących na koncie Zakład ustalił, iż w okresie od 10-12/2002r., 02-06/2003r., 09/2003r. – 06/2004r., 07-08/2005r., 06/2006r., 08/2006r., 10/2006r. – 02/2007r., 09/2007r. – 02/2008r., 10-12/2008r. figuruje zadłużenie z tytułu należności podlegających umorzeniu w oparciu o przepisy ustawy abolicyjnej. W związku z tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzekł jak w punkcie I decyzji.

Jednocześnie Zakład poinformował płatnika składek, iż zgodnie z art.4 ustawy abolicyjnej w przypadku umorzenia składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, okres za który składki zostały umorzone nie podlega uwzględnieniu przy ustaleniu prawa i wysokości emerytur i rent z ubezpieczeń społecznych oraz innych świadczeń do których prawo uzależnione jest od posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego w rozumieniu przepisów ustawy

z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a kwota umorzonych składek nie podlega wliczeniu do podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art.25 powołanej ustawy.

Dodatkowo organ rentowy nadmienił, iż do uregulowania pozostały należności niepodlegające umorzeniu na podstawie ustawy o abolicji.

Decyzja powyższa z dnia 15 stycznia 2014r. nie została zaskarżona i uprawomocniła się.

Zaskarżoną decyzją nr (...) z dnia 25 marca 2015r. ZUS Oddział w B. odmówił umorzenia należności z tytułu składek wskazanych w punkcie I decyzji nr (...) z dnia 15 stycznia 2014r. albowiem – jak wskazano już wyżej – na dzień 26 lutego 2015r. K. K. posiadał nieuregulowane należności niepodlegające umorzeniu: składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres 07-11/2014r. w wysokości 1,09 zł.

W dniu 28 kwietnia 2015r. odwołujący się płatnik dokonał dwóch przelewów ze swojego rachunku bankowego na rachunek ZUS tytułem (jeden na kwotę 1 zł, drugi na kwotę 2 zł) powyższej zaległości na ubezpieczenia zdrowotne.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów (odpisów kserograficznych) zebranych w aktach organu rentowego oraz odpisów przelewów k.30-31 akt sprawy.

Dokonując kontroli sądowej zaskarżonej decyzji Sąd Okręgowy zauważa, iż procedura umarzania należności objętych regulacjami ustawy abolicyjnej przewiduje dwa odrębne etapy postępowania prowadzonego przez ZUS, które kończą się wydaniem merytorycznej decyzji. Pierwszy z nich to postępowanie w sprawie określenia warunków umorzenia należności, a drugi dotyczy postępowania w sprawie umorzenia należności.

Art.1 ust.8 ustawy abolicyjnej stanowi, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w art.1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych. Odwołanie się w treści tego przepisu do jego ustępów 1 i 6 prowadzi do wniosku, że decyzja określająca warunki umorzenia ustala również:

- kwoty nieopłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za okres od 1 stycznia 1999r. do 28 lutego 2009r. wraz z należnymi od nich odsetkami za zwłokę, opłatami prolongacyjnymi, kosztami upomnienia, opłatami dodatkowymi i kosztami egzekucyjnymi naliczonymi przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego,
- kwoty nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres wraz z należnymi od nich odsetkami za zwłokę, opłatami prolongacyjnymi, kosztami upomnienia, opłatami dodatkowymi i kosztami egzekucyjnymi naliczonymi przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Zgodnie z ust.13 art.1 ustawy abolicyjnej Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję:

- 1) o umorzeniu należności, o których mowa w ust.1 i 6 – po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust.10, z uwzględnieniem ust.7, 11 i 12, lub,
- 2) o odmowie umorzenia należności, o których mowa w art.1 i 6 – w przypadku niespełnienia warunku, o którym mowa w ust.10, z uwzględnieniem ust.7, 11 i 12.

Z kolei art.1 ust.10 powołanej ustawy stanowi, iż warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust.1 i 6 jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust.13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz Fundusz Emerytur Pomostowych za okres od dnia 1 stycznia 1999r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust.2 oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych a także

kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust.10 podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której w ust.8 (art.1 ust.11 ustawy). W przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust.8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczony termin ich płatności, warunek o którym mowa w ust.10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu (ust.12 art.1).

Z powołanych regulacji normatywnych wynika zatem, że decyzję o umorzeniu należności wydaje się pa spłacie niepodlegających umorzeniu należności, o których mowa w ust.10 najpóźniej w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art.1 ust.8, bądź – w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art.1 ust.8 niepodlegające umorzeniu należności z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczony termin ich płatności – po ich opłaceniu.

Natomiast decyzję o odmowie umorzenia należności wydaje się, jeśli w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art.1 ust.8 niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust.10 nie zostaną spłacone albo – w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art.1 ust.8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczony termin ich płatności – nie zostaną one opłacone zgodnie z ustalonymi warunkami.

W rozpoznawanej sprawie zarzut odwołującego się, dotyczący nieokreślenia należności podlegających umorzeniu, skierowany był wobec decyzji odmawiającej umorzenia należności.

W doktrynie podkreśla się w związku z tym, iż na tym etapie postępowania nie powinno się ignorować wadliwości decyzji warunkowej, a najbardziej adekwatnym do treści ustawy abolicyjnej rozwiązaniem jest przyjęcie, iż w związku z niedostatecznym określeniem warunku przedmiotowego nie zaczął biec 12-miesięczny termin na spłatę niepodlegających umorzeniu należności, co oznaczałoby przedwczesność decyzji umarzającej. Miałaby to być swoista sankcja za naruszenie przez organ rentowy art.1 ust.8 ustawy abolicyjnej, lecz nakierowana na treść decyzji umorzeniowej (vide glosa Andrzeja Kurzycha do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10.12.2014r. III AUa 671/14 – opublikowana w kwartalniku Sądowym Apelacji Gdańskiej 2015r. nr III 2015r. str.117 – 129).

Odrębnym problemem, który dostrzegali także autor glosy jest kwestia treści wyroku sądu ubezpieczeń społecznych zmieniającego decyzję odmawiającą umorzenia należności w wyżej opisanej konfiguracji procesowej. W jego ocenie, mimo iż treść takiego wyroku winna być nakierowana na rozstrzygnięcie zamieszczone w zaskarżonej decyzji odmownej, to z przyczyn oczywistych nieadekwatny byłby wyrok zmieniający ją poprzez umorzenie należności.

Sąd Okręgowy w składzie rozstrzygającym niniejszą sprawę zauważa jednak, iż w sytuacji braku sporu pomiędzy płatnikiem a ZUS co do tego, iż w toku procesu całość należności niepodlegających umorzeniu została przez płatnika uiszczona (tak jak to ma miejsce w ustalonym stanie faktycznym) nie istnieją już żadne przeszkody do wydania wyroku reformatoryjnego, na mocy którego należności wskazane w punkcie I decyzji warunkowej zostają umorzone.

Istotą sporu w rozpoznawanej sprawie było bowiem to, iż należności wskazane w punkcie I decyzji warunkowej z dnia 15 stycznia 2014r. powinny podlegać umorzeniu na podstawie przepisów ustawy abolicyjnej i czy zostały spełnione ustawowe warunki umorzenia. Należy przy tym pamiętać, iż Sąd rozstrzygający taki spór bierze pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 §1 K.p.c.). Jeżeli zatem powodowy płatnik na moment zamknięcia rozprawy nie posiadał już zadłużenia niepodlegającego umorzeniu (przed wydaniem zaskarżonej decyzji uiszczył na rzecz ZUS kwotę około 15000 zł, a na dzień wniesienia odwołania (29 kwietnia 2015r.) także pozostała do należności w wysokości 1 zł i 09 gr, to w tej sytuacji nie było – w ocenie Sądu – przeszkód proceduralnych i materialnoprawnych

do zmiany zaskarżonej decyzji na podstawie art.477¹⁴ § 2 K.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami ustawy abolicyjnej i orzeczenia co do istoty sprawy, a więc umorzenia należności objętych wnioskiem płatnika.

Wydanie w takiej sytuacji wyroku zmieniającego i ustalającego brak podstaw do odmowy umorzenia należności sprowadzałyby się w istocie do wyroku o skutku stricte kasatoryjnego (Sąd pierwszej instancji nie został upoważniony przez ustawodawcę do tego rodzaju działania – vide art. 477 ze znacznikiem 14a K.p.c.), i - co równie istotne - prowadziłoby to do zupełnie zbędnego wydłużenia postępowania.

W szczególności zaś wyeksponować należy, iż powodowy płatnik nie może ponosić skutków prawnych wadliwości decyzji warunkowej z dnia 15 stycznia 2014r., wadliwości powstałej w wyniku działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. „Za niedopuszczalną uznać należy sytuację, w której z uwagi na wątpliwości co do wysokości zadłużenia, przedsiębiorca nie będzie mógł skorzystać z umorzenia, choć na przykład znaczącą jego część spłacił” (tak powołana wyżej glosa autorstwa A. Kurzycha).

Z taką sytuacją faktyczną mamy zaś do czynienia w rozpoznawanej sprawie.

W ocenie Sądu Okręgowego zwrócić także należy uwagę na to, iż w rozpoznawanej sprawie przyczyną odmowy umorzenia należności na podstawie przepisów ustawy abolicyjnej była zaległość składkowa, która powstała już po wydaniu decyzji z dnia 15 stycznia 2014r., w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych powinien był określić warunki umorzenia. Należność ta nie mogła zatem być objęta decyzją warunkową. Art.1 ust.10 ustawy abolicyjnej stanowi, iż warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust.1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji o której mowa w ust.13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust.2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Wykładnia celowościowa tego przepisu wskazuje, iż tego rodzaju zaległość składkowa powinna być – co do zasady – uregulowana wprawdzie na dzień wydania decyzji umorzeniowej, o której mowa w pkt 1 ust.13 art.1, ale skoro ustawodawca nie określił w ustawie abolicyjnej szczegółowego trybu określenia przez organ rentowy takich należności (w tym sposobu poinformowania o nich płatnika starającego się o umorzenie należności składkowych o ich powstaniu i konieczności ich uiszczenia jako warunku wydania decyzji umorzeniowej), to płatnik zachowuje prawo do ich zapłaty ze skutkiem powodującym konieczność umorzenia należności składkowych objętych wnioskiem umorzeniowym do dnia uprawomocnienia się decyzji wydanej na podstawie art.1 ust.13 pkt 2 ustawy abolicyjnej. Uiszczenie zatem omawianych tu należności składkowych nawet po wydaniu decyzji odmownej na podstawie art.1 ust.13 pkt 2, a przed jej uprawomocnieniem, nie może stanowić przeszkody do zmiany tej decyzji.

Odmienne wykładnia art.1 ust.10 ustawy prezentowana w toku procesu przez organ rentowy podważałaby podstawowe cele tego aktu prawnego, gdyż po pierwsze marginalizowałaby znaczenie decyzji warunkowej wydanej na podstawie ust.8 art.1, a po drugie – tak jak w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy – pozwalałoby organowi rentowemu na odmowę umorzenia należności w sytuacji, w której wnioskujący płatnik nie miałby możliwości zapoznania się z wszystkimi warunkami, których spełnienie warunkowałoby umorzenie należności objętych ustawą abolicyjną.

Skoro zatem powodowy płatnik jeszcze przed uprawomocnieniem się decyzji odmownej – w dniu 28 kwietnia 2015r. - dokonał zapłaty należności składkowej, której uiszczenie warunkowało wydanie w niniejszej sprawie decyzji umarzającej, to zaskarżona decyzja podlegała zmianie na podstawie art.477¹⁴ § 2 K.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami prawa materialnego – o czym orzekł Sąd Okręgowy w punkcie I sentencji wyroku.

W punkcie II sentencji orzeczono stosownie do wyniku sporu o kosztach procesu. Zgodnie z art.98 § 1 i § 3 K.p.c. oraz art.99 K.p.c. strona przegrywająca spór obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi koszty procesu konieczne do

dochodzenia jej praw. Przepis ten wprowadza zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. ZUS Oddział w B. jako strona przegrywająca spór obowiązany jest zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu obejmujące koszty zastępstwa prawnego pełnomocnika procesowego strony powodowej. Koszty te ustalone zostały według stawki minimalnej – zgodnie z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013r., poz.490 ze zm.). Wartość przedmiotu sporu – którą stanowiły składki wskazane w punkcie I decyzji warunkowej – mieściła się w granicach wyznaczonych tym paragrafem i punktem rozporządzenia.

SSO Janusz Madej